

УДК 368.212

О. М. Салайчук,
аспірант кафедри фінансів,
Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ

ІНВЕСТИЦІЙНІ ІНСТРУМЕНТИ ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ ГАРАНТУВАННЯ У СИСТЕМІ АВТОТРАНСПОРТНОГО СТРАХУВАННЯ

O. Salaychuk,
Postgraduate student of the finance department, Kyiv National Trade and Economics University

INVESTMENT INSTRUMENTS OF FINANCIAL MECHANISM FOR GUARANTEEING IN MOTOR INSURANCE SYSTEM

У статті досліджено інвестиційні інструменти фінансового механізму гарантування у системі автотранспортного страхування. Автором проведено дослідження інвестиційної діяльності страховиків, які здійснюють автотранспортне страхування, зокрема обов'язкове страхування автоцивільної відповідальності та гарантійного фонду за цим видом страхування. Здійснено порівняння зарубіжного досвіду інвестування тимчасово вільних від зобов'язань коштів страховиків із вітчизняною практикою інвестиційної діяльності страховиків. У статті проаналізована якість активів, якими представлені кошти технічних резервів, у тому числі за договорами обов'язкового автотранспортного страхування. Визначено особливості інвестування коштів централізованих страхових резервних фондів МТСБУ. Проведено оцінку ефективності інвестиційної діяльності МТСБУ за допомогою як фінансових, так і нефінансових критеріїв. Визначено співвідношення середньорічної доходності інвестиційного портфеля МТСБУ до середньої ставки річного гривневого депозиту в Україні.

The article contains investigation of investment instruments of financial mechanism for guaranteeing in motor insurance system. The author made investigation of investment activity of insurers which undertake motor insurance namely compulsory motor third party liability insurance and guarantee fund on this type of insurance. Comparison between foreign experience on investment of temporarily free from commitments funds of insurers and domestic practice of insurers' investment activity has been carried out. The article contains analysis of assets quality which are representing funds of technical reserves including the ones for compulsory motor third party liability insurance. The peculiarities of investment of the MTIBU' centralized insurance reserved funds were defined. Based on financial as well as non-financial criteria the estimation of MTIBU's investment activity efficiency has been fulfilled. It was defined a ratio between annual average rate of MTIBU's investment portfolio and annual average rate of UAH deposit rate in Ukraine.

Ключові слова: інвестиції, фінансовий механізм гарантування, автотранспортне страхування, гарантійний фонд, інвестиційний інструмент, інвестиційний дохід.

Key words: investments, financial mechanism for guaranteeing, motor insurance, guarantee fund, investment instrument, investment revenue.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Важливими складовими механізму гарантій у системі автотранспортного страхування є страхові премії за укладеними договорами автотранспортного страхування, гарантійні внески та щомісячні регламентні відрахування страховиків від сум нарахованих премій за такими договорами до централізованих страхових резервних фондів МТСБУ, які становлять інвестиційний ресурс страховиків-членів МТСБУ. В умовах економічної рецесії особливого значення для страховиків набувають проблеми недостатньої капіталізації та дефіциту ліквід-

ності, які нерідко трансформуються у неспроможність страховиків виконувати свої фінансові зобов'язання. За цих обставин особливої актуальності набуває питання підвищення ефективності інвестиційної діяльності учасників механізму гарантування у системі автотранспортного страхування.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематика інвестиційної діяльності страхових організацій досліджується у працях таких вітчизняних

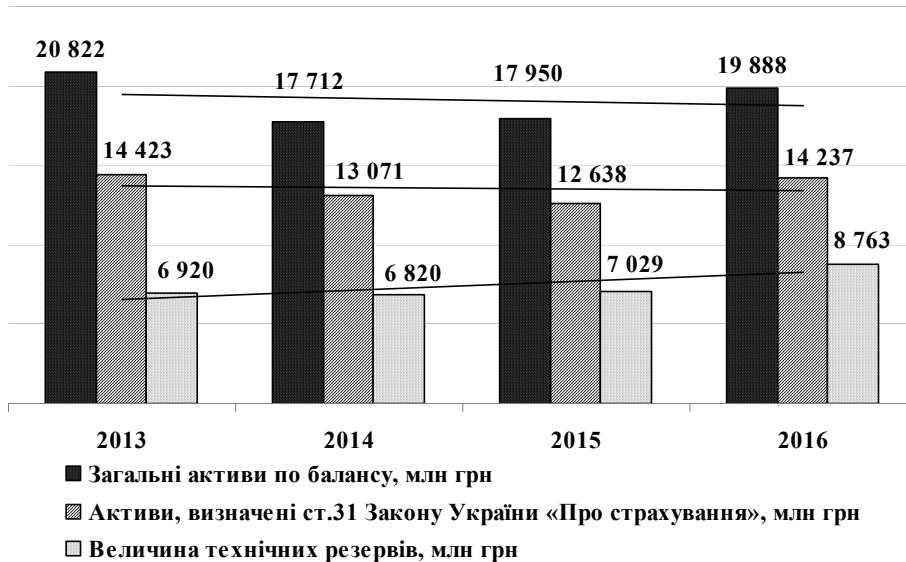

Рис. 1. Обсяги активів та страхових резервів страховиків-членів МТСБУ за 2013–2016 рр.

Джерело: побудовано автором за даними МТСБУ.

вчених, як С. Гавриляк, К. Васильєвої, С. Волосович, О. Власенко та інших. Дослідженню окремих аспектів означеного питання присвячені праці ряду зарубіжних науковців та практиків: Т. Менсона, Р. Глейзера, М. Гіндус, Д. Хамптона, П. Соловійова, Н. Гатзер, Т. Козуб та інших. Однак на сьогодні, не знайшли достатнього відображення у працях науковців питання інвестиційної складової фінансового механізму гарантування у системі автотранспортного страхування як найбільш масового та соціально значимого комплексу видів страхування.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою статті є дослідження інвестиційної складової фінансового механізму гарантування у системі автотранспортного страхування.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Зарубіжний досвід засвідчує, що інвестиційна діяльність страховиків є важливим, а у деяких країнах основним джерелом отримання прибутку компаній. Додаткові ресурси, отримані страховиками від інвестування коштів страхових резервів спрямовуються на "вирівнювання" збиткових видів страхування, розробку нових та вдосконалення існуючих страхових продуктів, автоматизацію бізнес-процесів, підвищення професійної кваліфікації персоналу тощо. Ефективна інвестиційна політика страховика дозволяє збільшити обсяг власних коштів та зменшити потребу у залученні зовнішніх джерел фінансування. За підрахунками експертів, питома вага прибутку від інвестиційної діяльності страховиків у західноєвропейських країнах становить 20–30%, у країнах СНД — 3–10%, в Україні — 2–3% [1]. Таке низьке значення цього показника для України свідчить про нерозвиненість цього інструменту на вітчизняному страховому ринку та про його потенціал у майбутньому.

На макрорівні інвестиційний потенціал страховиків сприяє зростанню національних економік та розвитку міжнародних економічних відносин завдяки генеру-

ванню потоків прямих та портфельних інвестицій, забезпечення операцій перестраховування та співстраховування [2]. За дослідженням, проведеним Організацією з економічної співпраці та розвитку (OECD) у 2014 році загальний обсяг інвестицій 39 страховиків з США, Швейцарії, країн членів Європейської економічної зони, країн Азії та інших європейських країн склав 3,07 трлн дол. США [3]. Наведені вище показники засвідчують значний інвестиційний потенціал страховиків, який дозволяє збільшити їх капіталізацію, підвищити фінансову стійкість, а також платоспроможність та конкурентоздатність.

Сукупність власних коштів страховика, запозичених (залучених) коштів від страховальників, а також коштів, які акумулюються в централізованих страхових резервних фондах МТСБУ є складовими інвестиційного потенціалу ризикового страховика [2].

Для дослідження інвестиційної складової фінансового механізму гарантій у системі автотранспортного страхування слушним є проведення аналізу інвестиційної діяльності на рівні страховиків, які здійснюють автотранспортне страхування, зокрема обов'язкове страхування автоцивільної відповідальності, а також на рівні гарантійного фонду за цим видом страхування, який має гарантувати виконання страховиками фінансових зобов'язань перед потерпілими особами та страховальниками.

Загальна вартість активів, в які страховики інвестують кошти відображає величину їх власних коштів та коштів страхових резервів за укладеними ними договорами страхування.

З рисунка 1 видно, що загальні активи страховиків-членів МТСБУ та активи, визначені статтею 31 Закону України "Про страхування" для представлення коштів страхових резервів, на відміну від активів всіх страховиків-учасників страхового ринку України, відображають зростання упродовж останніх трьох років. Так, станом на 31.12.2016, загальні активи страховиків-членів МТСБУ склали 19 888 млн грн, що на 10,8% та 12,3% більше ніж у 2015 та 2014 роках відповідно. Питома вага загальних активів страховиків-членів МТСБУ у загальних активах всіх страховиків ринку щорічно зростала та за результатами 2016 року склала 35,5%.

Активи страховиків-членів МТСБУ, що визначені статтею 31 Закону України "Про страхування" [4] для представлення коштів страхових резервів у 2016 році склали 14 237 млн грн, що на 12,7% більше ніж у 2015 році.

Частка активів страховиків-членів МТСБУ, що визначені статтею 31 Закону України "Про страхування" у загальних їх активах станом на 31.12.2016 склала 71,6%. Для активів всіх страховиків ринку цей показ-

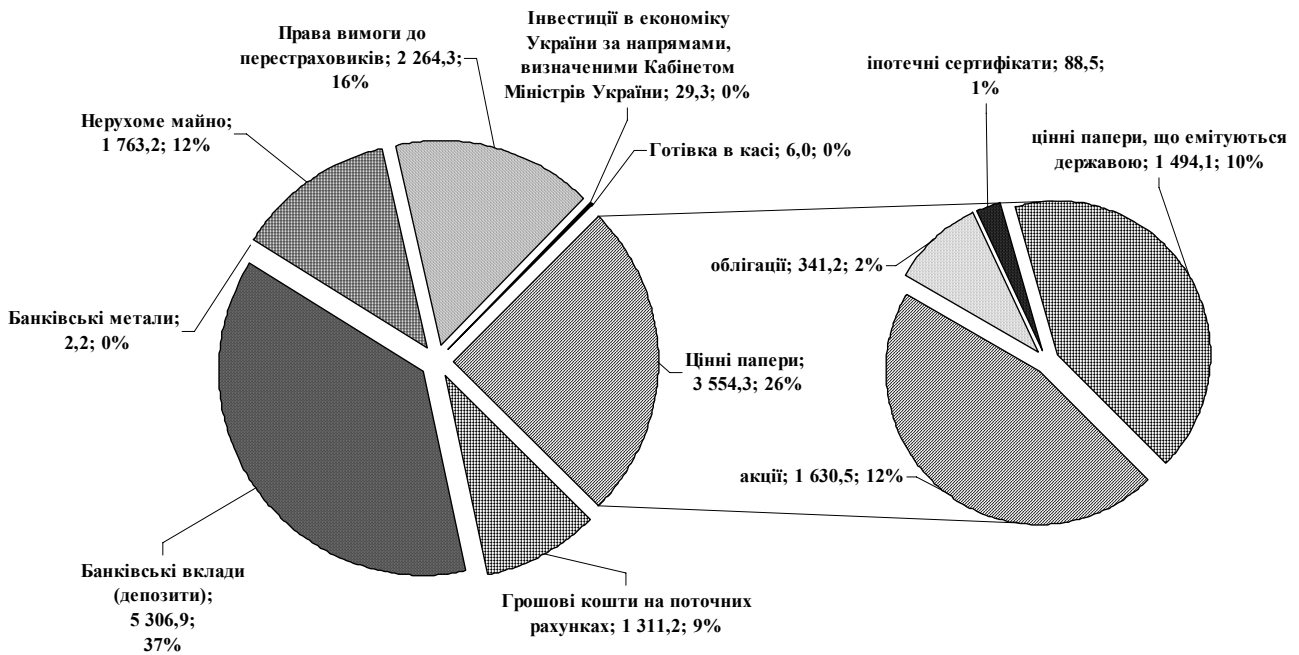

Рис. 2. Структура активів, дозволених для представлення коштів страхових резервів страховиків-членів МТСБУ, станом на 31.12.2016, млн грн

Джерело: побудовано автором за даними МТСБУ.

ник становила 62,5%. Частка технічних резервів страховиків-членів МТСБУ у обсягах активів, що визначені статтею 31 Закону України "Про страхування", для представлення таких резервів у 2016 році досягла 61,6%, у той час як в цілому по страховому ринку цей показник становив 59,7%.

Зростання упродовж досліджуваного періоду загальних активів страховиків-членів МТСБУ, у тому числі активів, що визначені законодавством для представлення технічних резервів засвідчує про відсутність значних активів на тимчасово окупованій території України та кращу якість існуючих активів у порівнянні з іншими страховиками, які не здійснюють обов'язкове автотранспортне страхування.

Станом на 31.12.2016, питома вага величини сформованих технічних резервів страховиків-членів МТСБУ складала 61,5% від суми наявних активів, якими дозволено страховикам представляти такі резерви. Частка технічних резервів за договорами обов'язкового автотранспортного страхування у дозволених законодавством активах станом на згадану дату складала 24,7%. Це свідчить про значний запас номінальної платоспроможності страховиків-членів МТСБУ. Для визначення реальної платоспроможності страховиків-членів МТСБУ необхідно проаналізувати також якість активів, якими представлені кошти технічних резервів, у тому числі за договорами обов'язкового автотранспортного страхування.

Кошти страхових резервів страховиків повинні бути представлені активами у відповідності до законодавства України та розміщуватися з урахуванням безпечності, прибутковості, ліквідності та диверсифікованості [4].

З рисунка 2 видно, що найбільш поширеним інвестиційним інструментом для страховиків-членів МТСБУ, при розміщенні коштів їх страхових резервів, є банківські вклади (депозити). У структурі активів, дозволе-

них для представлення коштів страхових резервів страховиків-членів МТСБУ, банківські вклади (депозити) у 2016 році займали 37% та склали 5 307 млн грн. Наступним інвестиційним інструментом є цінні папери, на які припадає 26% (3 554 млн грн) відповідних активів страховиків-членів МТСБУ. Цінними паперами, в які страховики інвестували кошти страхових резервів у 2016 році були акції 1 630 млн грн (12%); цінні папери, що емітуються державою 1 494 млн грн (11%); облігації 341,2 млн грн (2%); іпотечні сертифікати 88,5 млн грн (1%). Упродовж досліджуваного періоду спостерігається тенденція до зменшення частки корпоративних акцій з 36,5% у 2013 році до 12% у 2016 році, з одночасним збільшенням питомої ваги цінних паперів, що емітуються державою з 2,6% до 11% за аналогічний період. Означена тенденція пояснюється зниженням кредитного рейтингу емітентів корпоративних цінних паперів у зв'язку із наслідками фінансово-економічної кризи, проведенням переоцінки активів страховиків з боку фінансового регулятора, а також більшою надійністю цінних паперів, що емітуються державою, ніж інші інвестиційні інструменти.

Збільшення частки цінних паперів у інвестиційних портфелях страховиків-членів МТСБУ відповідає практиці інвестиційної діяльності зарубіжних страховиків. У країнах Західної Європи та Сполучених Штатах Америки найбільш поширеними інвестиційними інструментами у страховиків є комерційні облігації та акції [2]. Менш привабливими вважаються інвестиції у нерухомість та банківські вклади.

Іншими активами страховиків-членів МТСБУ, дозволених для представлення коштів страхових резервів у 2016 році були: нерухоме майно — 12% (1 763 млн грн); права вимоги до перестраховиків — 16% (2 264 млн грн) та грошові кошти на поточних рахунках — 9% (1 311 млн грн). Інвестиції в інші інструменти (банківські метали, інвестиції в економіку України, готівка у касі) були не-

Таблиця 1. Обмеження щодо інвестування коштів централізованих страхових резервних фондів МТСБУ

	ФСГ	ФЗП
Базові та додаткові гарантійні внески страховиків	1. Не менше 95% коштів ФСГ мають бути сформовані в іноземній валюті євро/долари і не більше 5% в національній валюті України. 2. Частина фондів, яка сформована в валюті євро/долари, може розміщуватись: - на спеціальному депозитному рахунку за межами України, виключно в банку, який входить до ТОП - 50 банків Європи та має довгостроковий кредитний рейтинг Moody's, Standard & Poor's и Fitch Ratings; - на депозитних рахунках в банках України, які визначені в Переліку рекомендованих банків, затвердженому Загальними зборами повних членів МТСБУ. 3. Частина фондів, яка сформована в гривні, також може розміщуватись на депозитних рахунках в банках України, які визначені в Переліку рекомендованих банків, затвердженому Загальними зборами повних членів МТСБУ	1. Не менше 70% коштів ФЗП можуть розміщуватись на депозитних рахунках у банках України, які визначені в Переліку рекомендованих банків, затвердженому Президією МТСБУ. 2. Не більше 30% коштів ФЗП можуть розміщуватись у цінних паперах, що емітуються державою, в особі Міністерства фінансів України
Цільові додаткові внески (ЦДВ)	1. Не менше 50% коштів ЦДВ ФСГ та ФЗП можуть розміщуватись на депозитних рахунках у банках України, які визначені в Переліку рекомендованих банків, визначеному Загальними зборами повних членів МТСБУ. 2. Не більше 50% коштів ЦДВ ФСГ та ФЗП можуть розміщуватись у цінних паперах, що емітуються державою, в особі Міністерства фінансів України	

Джерело: побудовано автором за даними МТСБУ.

значними, їх частки не перевищували 1% у загальній структурі активів страховиків-членів МТСБУ.

На думку вітчизняних експертів [5], до надійно забезпечених активів українських страховиків можна віднести лише ті активи, які представлені насамперед облігаціями внутрішньої державної позики, банківськими депозитами. Активи, що забезпечені сумнівними корпоративними акціями, які не котируються на біржі, іпотечними сертифікатами та нерухомістю вважаються високо ризиковими та ненадійними.

Таким чином, можна стверджувати, що відносно надійними можна вважати 75—80% активів страховиків — членів МТСБУ, дозволених для представлення коштів страхових резервів. Проте варто відзначити, що якість активів страховиків-членів МТСБУ є вищою, ніж у страховиків у цілому по ринку.

Окрім власних коштів страховиків та запозичених (залучених) коштів від страхувальників, складовими інвестиційного потенціалу учасників страхового ринку є також кошти, які акумулюються в централізованих страхових резервних фондах МТСБУ: фонді страхових гарантій (ФСГ) та фонді захисту потерпілих (ФЗП). Саме ці кошти є головним джерелом забезпечення фінансового механізму гарантій у системі автотранспортного

страхування, а відтак повинні розміщуватися з урахуванням принципів безпечності, ліквідності, прибутковості та диверсифікації.

З врахуванням зазначених принципів, відповідно до Закону України "Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів" [6] кошти централізованих страхових резервних фондів мають бути представлені активами таких категорій:

- грошові кошти на банківських рахунках;
- банківські депозити (вклади);
- цінні папери, що емітуються державою в особі Міністерства фінансів України.

Звужений перелік інвестиційних інструментів для розміщення коштів фондів засвідчує пріоритетність збереження таких коштів та обмеження високо ризикових операцій.

Основними принципами інвестиційної діяльності МТСБУ є: ліквідність, рентабельність, диверсифікація і безпека.

Враховуючи різну специфіку фондів МТСБУ, а саме обов'язок гарантування виплат за договорами міжнародного автотранспортного страхування, інвестування коштів ФСГ потребує більш зваженого підходу у виборі інструментів та умов інвестування коштів цього фонду.

У таблиці 1 наведено обмеження, встановлені внутрішніми документами МТСБУ щодо інвестування коштів централізованих страхових резервних фондів МТСБУ.

Як видно з таблиці 2, основними інвестиційними інструментами, визначеними внутрішніми документами МТСБУ для розміщення коштів фондів МТСБУ є банківські вклади (депозити) та цінні, що емітуються державою, в особі Міністерства фінансів України.

Базові та додаткові гарантійні внески страховиків розміщуються централізовано Дирекцією МТСБУ. При цьому, не менше 95% коштів ФСГ мають бути сформовані в іноземній валюті (євро/долари). Необхідність такої умови визначається міжнародними фінансовими зобо-

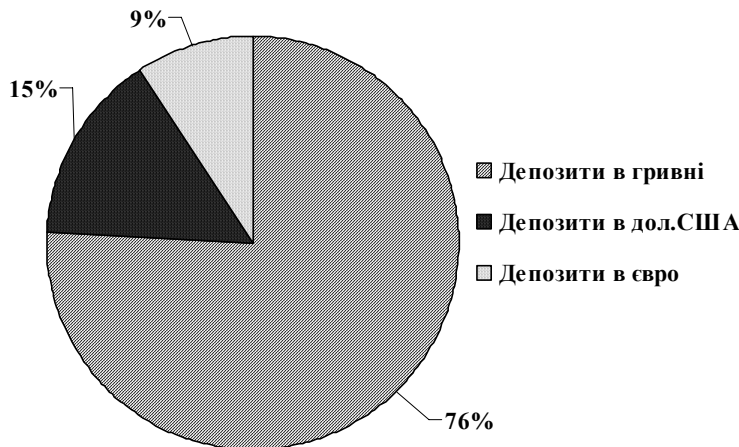

Рис. 3. Частка валютних депозитів у фондах МТСБУ

Джерело: побудовано автором за даними [7].

в'язаннями МТСБУ перед іншими національними Бюро-країн членів міжнародної системи автомобільного страхування "Зелена картка". Кошти ФСГ, на відміну від коштів ФЗП, можуть бути розміщені на спеціальному депозитному рахунку за межами України, за умови, що такий банк, входить до ТОП — 50 банків Європи та має довгостроковий кредитний рейтинг Moody's, Standard & Poor's и Fitch Ratings.

Цільові додаткові внески (ЦДВ) до ФСГ та ФЗП є коштами страхових резервів страховиків-членів МТСБУ. У зв'язку з цим, їх розміщення відбувається децентралізовано, на підставі індивідуальних заявок таких страховиків. Відповідно до внутрішніх документів МТСБУ, кошти цільових додаткових внесків, як ФЗП так і ФСГ, можуть розміщуватись виключно у банківських установах, відповідно до затвердженого їх переліку органами управління МТСБУ, та інвестуватись в цінні папери що емітуються державою, в особі Міністерства фінансів України.

Банківські установи, які обираються для розміщення коштів фондів, повинні відповідати встановленим Уповноваженим органом вимогам щодо наявності та рівня кредитного рейтингу банків, у яких розміщуються кошти страхових резервів страховиків-асоційованих членів МТСБУ.

На рисунку 3 зображено частку валютних депозитів у загальному обсязі коштів фондів МТСБУ, які розміщуються на депозитних рахунках у банках. Загальна частка таких депозитів складає 24% та стосується коштів ФСГ. Решта коштів фондів МТСБУ (76%), які розміщуються на депозитних рахунках, розміщені в національній валюті. Кошти фондів МТСБУ, розміщені на депозитних рахунках у вільноконвертованій валюті, підсилюють фінансовий механізм гарантування у системі автотранспортного страхування, адже забезпечують хеджування ризиків, пов'язаних із девальвацією національної валюти за гарантійними зобов'язаннями МТСБУ у міжнародній системі автомобільного страхування "Зелена картка".

Для оцінки ефективності інвестиційної діяльності МТСБУ пропонується порівняння доходності інвестиційного портфелю МТСБУ із величиною середньої ставки річного гривневого депозиту в країні за відповідний період.

Середньорічна доходність інвестиційного портфелю МТСБУ демонструє усталену тенденцію до зростання упродовж досліджуваного періоду. Зокрема в його

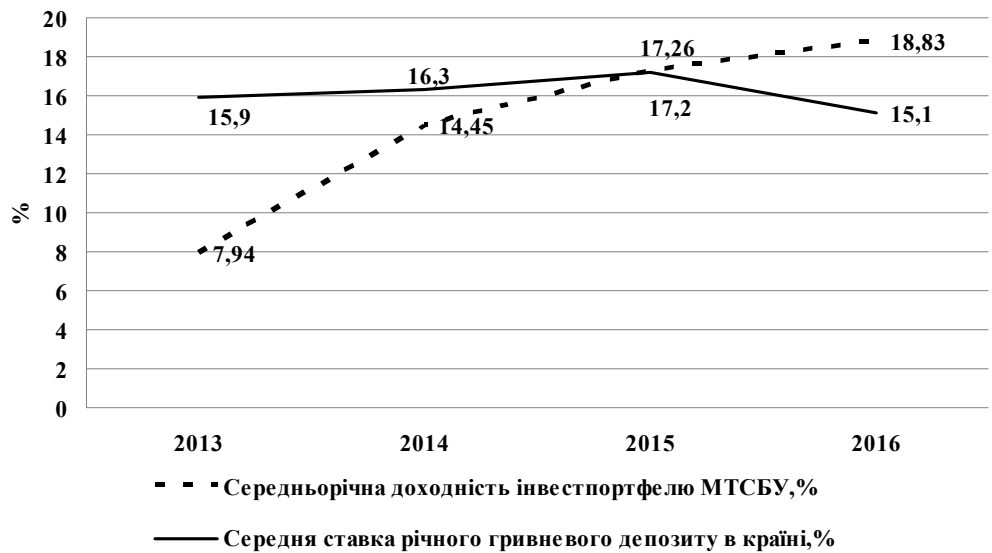

Рис. 4. Співвідношення середньорічної доходності інвестиційного портфелю МТСБУ до середньої ставки річного гривневого депозиту в Україні

Джерело: побудовано автором за даними презентаційних матеріалів МТСБУ.

доходність у 2016 році склала 18,83%, що у 2,3 рази більше ніж за 2013 рік (7,94%).

Рисунок 4 дає можливість порівняти середньорічну доходність інвестиційного портфелю МТСБУ з середніми ставками річних гривневих депозитів, які пропонували банками у відповідний період. Іншими словами, рисунок 4 відображає ефективність інвестування наявних коштів МТСБУ. Як видно на рисунку 4, у 2013 році середньорічна доходність інвестицій дорівнювала 7,94% у той час як середня депозитна ставка складала 15,9%. Таким чином, можна зробити висновок про низьку ефективність інвестиційної діяльності у 2013 році. Проте, вже починаючи з 2014 року, завдяки перегляду інвестиційної політики МТСБУ, середньорічна доходність інвестиційного портфелю МТСБУ (14,45%) суттєво наблизилась до середньої ставки річного гривневого депозиту (16,3%). У 2015 — 2016 роках доходність інвестицій МТСБУ перевищувала середні ставки річних гривневих депозитів на 0,06 та 3,73 п.п.

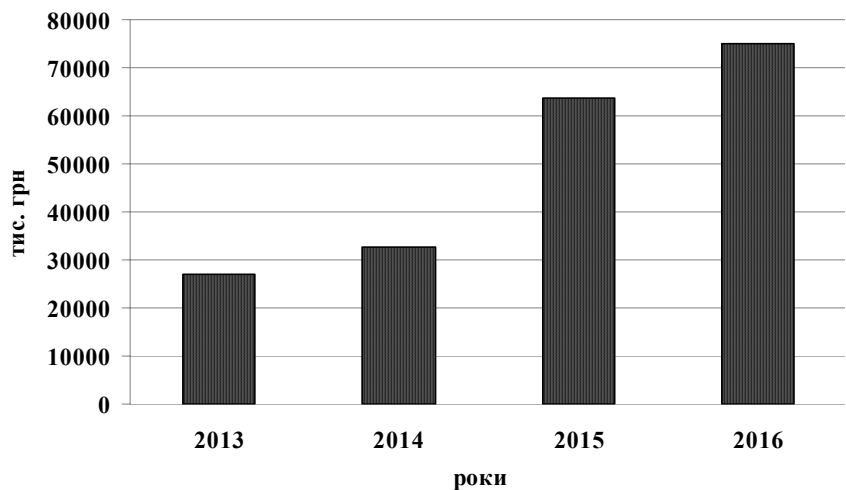

Рис. 5. Сума отриманого інвестиційного доходу МТСБУ за 2013—2016 рр., тис. грн

Джерело: побудовано автором за даними презентаційних матеріалів МТСБУ.

Як результат, за період з 2013 по 2016 роки страховики-члени МТСБУ отримали майже 200 млн грн інвестиційного доходу (рис. 5).

До не фінансових критеріїв оцінки інвестиційної діяльності МТСБУ можна віднести покращення якості інвестиційного процесу, зниження ризику інвестиційного портфеля завдяки запровадженню у 2016 році диверсифікації інвестиційних інструментів, зокрема інвестиції в облігації внутрішньої державної позики (в гривнях та іноземній валюті), а також зміну методики оцінки банків для розміщення депозитних вкладів.

Важливим є те, що інвестиційна політика МТСБУ також є важелем впливу на страховиків, які мають заборгованість до фондів МТСБУ. До моменту перерахування страховикам їх інвестиційний дохід є фінансовим забезпеченням виконання ними зобов'язань перед Бюро.

ВИСНОВКИ

Таким чином, страхові премії за укладеними договорами автотранспортного страхування, гарантійні внески (базові та додаткові цільові внески), а також щомісячні регламентні відрахування страховиків від сум нарахованих премій за такими договорами до централізованих страхових резервних фондів МТСБУ є важливим інвестиційним ресурсом страховиків-членів МТСБУ, а також фінансовим забезпеченням механізму гарантій у системі автотранспортного страхування.

Проведений аналіз засвідчує наявність значного запасу номінальної платоспроможності страховиків-членів МТСБУ, який виражається у значному перевищенні суми активів страховиків-членів МТСБУ над нормативною величиною технічних страхових резервів, у тому числі за договорами обов'язкового автотранспортного страхування. Проте якість активів, якими представлені кошти технічних резервів, у тому числі за договорами обов'язкового автотранспортного страхування є невисокою. Відносно надійними можна вважати лише 75—80% активів страховиків — членів МТСБУ, дозволених для представлення коштів страхових резервів. Однак, варто відзначити, що якість активів страховиків-членів МТСБУ є вищою ніж у страховиків в цілому по ринку. За результатами дослідження встановлено, що інвестиційна діяльність МТСБУ є достатньо диверсифікованою, рентабельною та безпечною. Ефективність оборонних інвестиційних інструментів підтверджується щорічним зростанням інвестиційного доходу МТСБУ, вищою середньорічною доходністю інвестиційного портфеля у порівнянні з середньою ставкою річного гривневого депозиту в країні.

Кошти фондів МТСБУ, розміщені на депозитних рахунках у вільноконвертованій валюті, забезпечують хеджування ризиків, пов'язаних із девальвацією національної валюти за гарантійними зобов'язаннями МТСБУ у міжнародній системі автомобільного страхування "Зелена картка".

Література:

1. Гавриляк С.С. Стратегія забезпечення функціонування механізму для активізації інвестиційної діяльності страховика [Текст] / Тетяна Степанівна Гавриляк // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільсь-

кий національний економічний університет; редкол.: В.А. Дерій (голов.ред.) та ін. — Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр "Економічна думка", 2015. — Т. 22. — № 1. — С. 97—101.

2. Васильєва К.Ю. Сучасна ситуація інвестиційної діяльності страхових компаній України / К.Ю. Васильєва // Інвестиції: практика та досвід. — 2012. — № 2. — С. 30—32.

3. The evolution of insurer portfolio investment strategies for long-term investing [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.oecd.org/pensions/Evolution-insurer-strategies-long-term-investing.pdf>

4. Про страхування [Електронний ресурс]: Закон України №85/96-ВР від 07.03.1996. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>

5. Среди украинских страховщиков устроят мощную зачистку [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ubr.ua/finances/finance-ukraine/sredi-ukrainskikh-strakhovshchikov-ustrojat-moshchnuju-zachistku-3854558>

6. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів [Електронний ресурс]: Закон України № 196-1-15 від 22.09.2005. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/196-1-15>

7. Как использовались Фонды МТСБУ объемом в 1 млрд грн в 2015 году? Отчёт Ревизионной комиссии [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://forinsurer.com/news/16/04/01/33676>

References:

1. Havrylyak, S.S. (2015), "Support strategy for the functioning of the investment activity of insurers", *Ekonomichnyy analiz*, vol. 1, pp. 97—101.

2. Vasylyeva, K.Yu. (2012), "Current situation with investment activity of insurers in Ukraine", *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, vol. 2, pp. 30—32.

3. The evolution of insurer portfolio investment strategies for long-term investing, available at: <http://www.oecd.org/pensions/Evolution-insurer-strategies-long-term-investing.pdf>, (accessed 01 February 2018).

4. The Verkhovna Rada of Ukraine (1996), The Law of Ukraine "On insurance", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>, (accessed 01 February 2018).

5. Ukrainian Business Resource (2017), "Sredi ukraynskykh strakhovshchikov ustroyat moshchnuyu zachistku", available at: <http://ubr.ua/finances/finance-ukraine/sredi-ukrainskikh-strakhovshchikov-ustrojat-moshchnuju-zachistku-3854558>, (accessed 01 February 2018).

6. The Verkhovna Rada of Ukraine (2005), The Law of Ukraine "On compulsory insurance of civil responsibility of owners of land vehicles", available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/196-1-15> (accessed 01 February 2018).

7. Forinsurer (2016), "Kak ispol'zovalis' Fondy MTSBU objomom v 1 mlrd. грн. v 2015 godu? Otchjot Revizionnoj komissii", available at: <https://forinsurer.com/news/16/04/01/33676>, (accessed 01 February 2018). *Стаття надійшла до редакції 26.02.2018 р.*